

Lastensuojelun perhehoidon toimintaohje

Perhehoito Luotsi

Sisällysluettelo

Lastensuojelun perhehoidon toimintaohje	0
1 Johdanto	3
2 Perhehoidon tarkoitus	3
3 Perhehoito Luotsin tehtävä ja toiminta	4
3.1 Pitkäaikaisen sijaisperheen hakeminen Luotsista	4
3.2 Lapsen sijoitus läheisverkostoon	5
3.3 Lapsen sijoitus päivystävässä sijaisperheessä	7
4 Sijaisperheiden valmennus ja valinta	8
5 Sijaisperhetoiminnan muodot	11
6 Ostopalveluperhehoidon käyttö ja työnjako	12
7 Salassapito ja vaitiolovelvollisuus	13
8 Lapsen kuvaaminen ja kuvien julkaiseminen	14
9 Toimeksiantosopimus	14
9.1 Toimeksiantosopimuksen solmiminen	15
9.2 Käynnistämiskorvaus	17
9.3 Vapaa-ajan toteuttamisvaihtoehdot	19
9.4 Perhehoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastukset	21
9.5 Perhehoitajien tapaturmavakuutus	23
9.6 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen	23
9.7 Perhehoitajan sairastuminen	24
10 Korvausten määräytyminen	25
10.1 Hoitopalkkio	25
10.2 Hoitopalkkion korottaminen	29
10.3 Kulukorvaus	30
10.4 Käyttövara	32
10.5 Lapsilisä	32
10.6 Kulukorvauksen vähimmäismäärää maksetaan	32
11 Erikseen korvattavat kulut	33
11.1 Terveystarkastus	33
11.2 Tapaturman hoitokulut vakuutuksen perusteella	34
11.3 Opiskelukulut	35

11.4	Harrastuskulujen korvaaminen	35
11.5	Lapsen lomaviihkeitä aiheuttavat kustannukset.....	36
11.6	Korvaus oman auton käytöstä	36
11.7	Muut erityiset kulut.....	37
12	Maksujärjestelmä	37
12.1	Erikseen korvattavien kulujen hakeminen	38
13	Perhehoitajan tukeminen hoito- ja kasvatustyössä.....	38
13.1	Työnohjaus	39
13.2	Mentorointi.....	40
13.3	Koulutukset	40
13.4	Ensimmäisen vuoden tuki	40
13.5	SYVÄ-valmennus.....	40
13.6	Päivystysperheiden jatkokoulutus	41
13.7	Perhehoidon ohjaus.....	41
13.8	Perhehoidon lomitus	41
14	Perhehoidon valvonta.....	43
14.1	Ennakollinen valvonta	43
14.2	Sijoituksen aikainen suunnitelmallinen valvonta	44
14.3	Reaktiivinen valvonta	44
15	Sijoituksen päättyminen	45
16	Perhehoidon lainsäädäntötausta	45
17	Voimaantulo ja soveltaminen	46

1 Johdanto

Perhehoito Luotsin toimintaohje on hallinnollinen ohje siitä, miten Pirkanmaan hyvinvointialueella toteutetaan lastensuojelun toimeksiantosopimussuhteista perhehoitoa. Toimintaohjeen tavoitteena on tukea laadukasta lastensuojelun perhehoidon toteuttamista. Perhehoito Luotsin toimintaohje on tarkoitettu perhehoitajille, Luotsin työntekijöille, lapsen asioista vastaaville sosiaalityöntekijöille ja muille perhehoidon parissa Pirkanmaan hyvinvointialueella työskenteleville.

2 Perhehoidon tarkoitus

Perhehoitolaki 1 § Lain tarkoitus ja tavoite

Tämän lain tarkoituksena on turvata hoidettavalle perheenomainen ja hoidettavan tarpeiden mukainen perhehoito.

Perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus kodinomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuuttaan ja sosiaalisia suhteitaan.

Perhehoitolaki 3 § Perhehoito

Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Hyvinvointialue tekee toimeksiantosopimuksen perhehoitajan kanssa tai sopimuksen perhehoidon järjestämisestä yksityisen perhehoidon tuottajan kanssa.

Perhehoitoa annetaan henkilölle, jonka hoitoa, kasvatusta tai muuta huolenpitoa ei voida tarkoituksenmukaisesti järjestää hänen omassa kodissaan tai muita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita hyväksi käyttäen, ja jonka ei katsota olevan laitoshuollon tarpeessa.

Perhehoitajalla tarkoitetaan henkilöä, joka hoidon järjestämisestä vastaavan hyvinvointialueen kanssa tekemänsä toimeksiantosopimuksen perusteella antaa kodissaan perhehoitoa. Lastensuojelussa perhehoitajista käytetään myös nimitystä sijaisvanhemmat.

3 Perhehoito Luotsin tehtävä ja toiminta

Perhehoito Luotsi on Pirkanmaan hyvinvointialueen lastensuojelun perhehoidon yksikkö. Se vastaa sijaisperheiden rekrytoinnista ja ennakoivalmennuksesta, asiakasohjauksesta sijaisperheisiin, toimeksiantosopimusasioista sekä sijaisperheiden jatkokoulutuksesta ja työnohjauksesta. Luotsi valmentaa sijaisperheitä Pirkanmaan hyvinvointialueen tarpeisiin.

Luotsi hyväksyy uudet perhehoitajat Pirkanmaan hyvinvointialueen käyttöön. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä hakee pitkäaikaista tai avohuollon sijaisperhettä lapselle Luotsista palvelupyynnöllä. Sopivimman sijaisperheen valintaan vaikuttavat lapsen ja hänen perheensä toiveet, lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän näkemys sekä perhehoitajan valmiudet ja toiveet sijoitettava lapsesta.

Perhehoito Luotsilla on käytettävissä päivystäviä sijaisperheitä kiireellisesti sijoitettuja lapsia varten. **Ohjaustyö Luotsi** vastaa kiireellisestä palveluohjauksesta päivystysperheisiin ja perheiden tukemisesta sijoituksen aikana. Päivystävässä sijaisperheessä lapsi voi olla, kunnes palaa kotiin tai siirtyy pitkäaikaiseen sijaishuoltoon. Päivystysperhesijoituksen aikana lasta havainnoidaan ja lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä saa tietoa lapsen voinnista ja sijoituksen sujumisesta.

3.1 Pitkäaikaisen sijaisperheen hakeminen Luotsista

Pitkäaikaista sijaisperhettä ja sijaisperhettä avohuollon sijoitukseen haetaan Luotsista palvelupyynnöllä. Palvelupyyntö tehdään sijoitettavan lapsen esitiedot-lomakkeella, joka kirjataan lapsen asiakastietoihin. Palvelupyynnössä kuvaillaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti lasta ja hänen tilannettaan sekä toiveita ja tarpeita sijaisperheen suhteen. Kirjatusta palvelupyynnöstä ilmoitetaan Luotsiin

sähköpostitse luotsi@pirha.fi. Palvelupyynnön liitteeksi toimitetaan lasta koskevat terveydenhuollon, päivähoidon tai koulun oppilashuollon jne. lausunnot sekä päivystävän sijaisperheen havainnot lapsesta.

Luotsin perhehoidon tiimi käsittelee saapuneet palvelupyynnot kokouksessaan tiistaisin. Sijoitusprosessin vastuulleen ottanut Luotsin sosiaalityöntekijä on yhteydessä lapsen asioista vastaavaan sosiaalityöntekijään ja sopii etenemisestä. Ensisijaisesti kartoitetaan Luotsin käytettävissä olevat sijaisperheet. Sopivaan perheeseen otetaan yhteyttä Luotsista ja keskustellaan sijoitettavasta lapsesta aluksi nimettömästi. Myöhemmin perhe saa luettavakseen lapsen asiakirjat ja lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä puolestaan sijaisperheen loppuarvioinnin. Tämän jälkeen sosiaalityöntekijä tekee perheeseen kotikäynnin yhdessä Luotsin sosiaalityöntekijän kanssa.

Ellei Luotsilla ole lapselle sopivaa sijaisperhettä, haetaan vaihtoehtoja kilpailutuksessa hyväksytyiltä ostopalveluperhehoidon tuottajilta. Tällöin työskentelyyn tulee mukaan myös kyseisen palveluntarjoajan sosiaalityöntekijä.

Kun lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä on hyväksynyt perheen lapsen sijaisperheeksi, järjestetään **Luotsi-neuvottelu**. Luotsi-neuvottelussa päivystävä sijaisperhe tai lastensuojelulaitoksen työntekijä kertoo tulevalle sijaisperheelle lapsesta, sovitaan tutustumisaikataulusta ja lapsen muutosta pitkäaikaiseen sijaisperheeseen. Pääsääntönä on, että lapsen vanhemmat tutustuvat sijaisperheeseen ensin, ja sen jälkeen sijaisperhe voi tavata lapsen. Ennen lapsen muuttoa sijaisperheeseen tehdään perheen kanssa toimeksiantosopimus.

3.2 Lapsen sijoitus läheisverkostoon

LSL 32 § Lapsen läheisverkoston kartoittaminen

Ennen lapsen sijoittamista kodin ulkopuolelle on selvitettävä lapsen vanhemman, jonka luona lapsi ei pääasiallisesti asu, sukulaisten tai muiden lapselle läheisten henkilöiden mahdollisuudet ottaa lapsi luokseen asumaan tai muutoin osallistua lapsen tukemiseen. Selvittäminen voidaan jättää tekemättä, jos sitä ei asian kiireellisyyden tai muun perustellun syyn vuoksi ole tarpeen tehdä. Lapsen asumista ja sijoituspaikkaa koskeva asia on ratkaistava aina lapsen edun mukaisella tavalla.

Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen tulee ryhtyä toimenpiteisiin lapsen huollon järjestämiseksi vanhempien välisellä sopimuksella tai tuomioistuimen päätöksellä, jos tätä on lapsen edun kannalta pidettävä aiheellisena.

Henkilölle, jolle on uskottu lapsen huolto lapsen vanhempien ohella tai sijasta ja jonka luona lapsi asuu, tulee tarvittaessa turvata perhehoitolain 10 § mainitut edellytykset lapsen hoitamiseksi ja kasvattamiseksi.

Sukulais- tai muuhun läheisverkostoon kuuluvan sijaisperheen valmennuksessa sovelletaan Pesäpuun Läheissijaisvanhemmuus-työskentelymallia. Työskentelymalli sisältää viisi tapaamista, joilla käsitellään mm. sijaisperheen roolia, menetyksiä ja surua, yhteistyökysymyksiä, perheen kasvatustapoja ja arkea sijoitetun lapsen kanssa. Viimeisessä valmennustapaamisessa arvioidaan työskentelyä ja tehdään päätökset jatkosta yhdessä. Valmennuksen toteuttavat lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä ja Luotsin sosiaalityöntekijä työparityönä. Päätöksen sijoituksesta tekee lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä.

Jos valmennettavan perheen tilanne sallii, voidaan valmennus toteuttaa myös niin, että perhe osallistuu ennakkovalmennusryhmään Luotsissa. Valmennusryhmään osallistuminen tukee yksilövalmennusta paremmin sijaisperheen roolin omaksumista.

Kun lapsi on sijoitettu sukulais- tai tuttavaperheeseen lastensuojelupäätöksellä, koskevat tätä sijaisperhettä samat oikeudet ja velvollisuudet kuin muitakin sijaisperheitä (palkkiot ja korvaukset, oikeus tukeen jne.). Läheissijaisperheille on omia työnohjausryhmiä.

Kun lapsen asuminen järjestetään läheisverkostossa huoltajuusjärjestelyn perusteella LSL 32 § tai SHL 43 § mukaisesti, tulee lapsen hoitoonsa ottaneelle maksaa perhehoitolain palkkiota ja kulukorvausta vastaavat korvaukset. Huoltajuusjärjestelyn prosessi toteutuu kokonaisuudessaan lapsiperheiden sosiaalityön asiakkuustiimissä eikä Luotsi ole siinä mukana.

3.3 Lapsen sijoitus päivystävässä sijaisperheessä

Luotsi ylläpitää päivystävien sijaisperheiden rinkiä kiireellisiä sijoitustarpeita varten. Lapsi voidaan sijoittaa päivystävään sijaisperheeseen kiireellisen sijoituksen tai kiireellisen avohuollon sijoituksen päätöksellä mihin vuorokaudenaikaan tahansa.

Sijoittava sosiaalityöntekijä pyytää paikkaa päivystävässä sijaisperheessä kiireellisestä palveluohjauksesta. Lapsen siirtymisestä ja kuljetuksesta sijaisperheeseen sovitaan puhelun aikana.

Päivystysajoituksen aikana kullakin sijaisperheellä on oma työntekijäpari Ohjaustyö Luotsissa. Ohjaustyöntekijät tukevat sijaisperhettä ja ovat lapsen oman perheen tavoitettavissa sijoituksen aikana sekä osallistuvat kaikkiin lapsen asioita koskeviin neuvotteluihin. Lapsen asioista vastaavaa sosiaalityöntekijää pyydetään olemaan yhteydessä Ohjaustyö Luotsiin sijoitusta koskevissa asioissa ja suunnitelmissa.

Ohjaustyön työntekijät kirjaavat sijoituksen kulun lapsen asiakastietoihin. Päivystävä sijaisperhe kirjaa lapsesta tekemänsä havainnot erilliselle lomakkeelle, joka Ohjaustyön työntekijä toimittaa lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle.

Kun päivystysperheessä olevalle lapselle tarvitaan pitkäaikainen sijaishuolto- paikka, haetaan tätä palvelupyynnöllä Luotsista. Palvelupyynnöllä voi hakea myös sijoituksen jatkumista pitkäaikaisena samassa sijaisperheessä. Mahdollinen pitkäaikainen sijoitus päivystysperheessä arvioidaan aina erikseen.

3.3.1 Lapsen siirtyminen päivystävästä pitkäaikaiseen sijaisperheeseen

Siirtyminen sijaishuolto- paikasta toiseen pyritään toteuttamaan lapsen kannalta ennakoitavasti ja lasta muutoksessa tukien.

Esimerkki tutustumissuunnitelmasta:

1. Lapsen vanhempi tai vanhemmat käyvät tutustumassa sijaisperheeseen lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tai Luotsin ohjaajan saattamana

2. Vanhempia kuullaan sijaishuoltopaikasta
3. Tuleva pitkäaikainen sijaisperhe käy tapaamassa lasta päivystysperheessä
4. Lapsen päivä- ja yökyläilyt tulevassa sijaisperheessä
5. Lapsen kuuleminen tai mielipiteen selvittäminen
6. Muutto
7. Päivystysperheen hyvästelykäynti lapsen luokse pitkäaikaiseen perheeseen (ajankohta sovitaan Luotsi-neuvottelussa).

Lapsen muutettua perheeseen käynnistyy sijoituksen ensimmäisen vuoden tuki-työskentely lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän ja Luotsin yhteistyönä.

4 Sijaisperheiden valmennus ja valinta

Perhehoitolaki 5 § Perhekodin olosuhteet

Perhekodin pitää olla terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Perhekodin sopivuutta harkittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota perhekodin ihmissuhteisiin, perhehoitajan mahdollisuuksiin ottaa huomioon ja vastata perhehoitoon sijoitettavan tarpeisiin hänen etunsa mukaisesti. Lisäksi on selvitettävä, hyväksyvätkö muut perhekodin jäsenet perhehoitoon sijoitettavan ja voiko perhehoitoon sijoitettava henkilö saada perhekodin muihin jäseniin nähden tasavertaisen aseman. Perhekodin tulee myös rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan olla siellä annettavalle hoidolle sopiva.

Perhehoitolaki 6.1 ja 6.2 § Perhehoitajan kelpoisuus

Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa.

Ennen 10 §:ssä tarkoitetun toimeksiantosopimuksen tekemistä perhehoitajaksi aikovan henkilön on suoritettava tehtävän edellyttämä

ennakkovalmennus. Erityisistä syistä ennakkovalmennus voidaan suorittaa vuoden kuluessa sijoituksen alkamisesta.

Perhehoito Luotsi vastaa sijaisperheille annettavasta ennakkovalmennuksesta ja arvioinnista. Ennen valmennukseen ryhtymistä Luotsi hankkii perhettä koskevat kotikunnan lausunnot ja terveydentilaa koskevat lausunnot sekä poliisiasian järjestelmän tiedot. Sen sijaan *rikostaustaote* (504/2002) tulee pyytää nähtäväksi vasta ennen toimeksiantosopimuksen tekemistä, joten sitä ei tarkisteta valmennuksen aikana. Valmennuksen aikana tehdään kotikäynti, jolla tutustutaan myös kodin tiloihin ja tavataan kaikki perheenjäsenet.

Sijaisperheen kodin asuintilojen tulee olla riittävän viihtyisät, siistit ja puhtaat. Pienellä lapsella tulee olla käytössään oma tila ja viimeistään yläkouluikäisenä oma huone. Perheessä asuvien lasten tulee olla tasa-arvoisessa asemassa tilojen suhteen. Kodin tilaratkaisut tai keskeneräiset remontit eivät saa muodostaa turvallisuusriskiä.

Sijaisperheiden ennakkovalmennuksessa ja arvioinnissa käytetään PRIDE®-mallia. PRIDE® on prosessinomainen, ryhmämuotoinen valmennus, joka koostuu yhdeksästä kolmen tunnin pituisesta ryhmätapaamisesta ja vähintään neljästä perhekohtaisesta tapaamisesta. Valmennuksen päätteeksi laaditaan loppuarvio, jossa kuvataan perheen valmiuksia:

- 1) hoitaa ja suojella lasta,
- 2) tukea lapsen yksilöllistä kehitystä,
- 3) tukea lapsen yhteydenpitoa läheisiinsä,
- 4) tarjota lapselle ennakoitavuutta ja jatkuvuutta ja
- 5) tehdä yhteistyötä lapsen asioissa.

Loppuarvioon sisältyy myös perheen profiili, jossa määritellään, millaisen lapsen perhe voi ottaa hoitoonsa.

Perhehoito Luotsissa on käytössä Saga-asiakastietojärjestelmä. Perhehoito Luotsi ylläpitää asiakastietojärjestelmässä erillistä perhehoidon rekisteriä, johon jokainen Perhehoito Luotsiin perhehoitajaksi hakeutuva lisätään. Asianosaisella on oikeus tarkistaa itseään koskevat tiedot. Tietopyyntölomake on saatavilla Pirkanmaan hyvinvointialueen nettisivuilla: [Asianosaisen tiedonsaantipyyntö](#) .

Perhehoitolaki 7 § Perhekodissa hoidettavien määrä

Perhekodissa saadaan samanaikaisesti hoitaa enintään neljää henkilöä hoitajan kanssa samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä hoitoa tai huolenpitoa vaativat henkilöt mukaan luettuina.

Perhekodissa saadaan kuitenkin hoitaa samanaikaisesti enintään kuutta henkilöä, jos perhekodissa annettavasta hoidosta, kasvatuksesta tai muusta huolenpidosta vastaa vähintään kaksi hoitopaikassa asuvaa henkilöä, joista ainakin toisella on 6 §:n 1 momentissa ja toisella 3 momentissa säädetty kelpoisuus.

Perhehoitolaki 9.1 § Hoidettavien määrästä poikkeaminen

Jos kyse on hoidon antamisesta sisaruksille tai saman perheen jäsenille, voi perhekodissa tai ammatillisessa perhekodissa olla samanaikaisesti hoidettavana useampi henkilö kuin 7 ja 8 §:ssä säädetään.

Luotsille on tärkeää varmistaa jokaisen lapsen, niin sijoitettujen kuin sijaisperheen omien, saama yksilöllinen huomio ja hoito ja sijaisvanhempien jaksaminen vaativassa hoitotyössä. Tähän pyritään arvioimalla tarkasti, montako lasta sijaisperheeseen voidaan sijoittaa, ja edellyttämällä vähintään vuoden taukoa pitkäaikaisten sijoitusten välissä.

Mikäli sijaisperhe toimii myös tukiperheenä tai perhehoidon lomittajana, voi perheessä olla yhtä aikaa hoidettavana korkeintaan kuusi lasta tai nuorta. Perheessä vakituisesti asuvat sijoitetut lapset/nuoret lasketaan tähän lukumäärään mukaan, vaikka he olisivat tukiperhe- tai lomitusviikonlopun aikaan poissa sijaiskodista.

5 Sijaisperhetoiminnan muodot

Pitkäaikaiseen sijaisperheeseen sijoitetaan huostaan otettu lapsi suunnitelmallisesti. Lapsen sijoitus voi kestää aikuisikään saakka tai lapsi saattaa palata omien vanhempiensa luokse huostaanoton tarpeen väistyttyä. Pitkäaikainen sijaisperhe on saanut ennen tehtävään ryhtymistään sijaisvanhemmille suunnatun valmennuksen, ja Perhehoito Luotsi on hyväksynyt perheen tehtävänsä.

Päivystävä sijaisperhe on saanut saman ennakkovalmennuksen kuin pitkäaikainen sijaisperhe ja lisäksi päivystäville perheille suunnatun jatkokoulutuksen, johon perhe osallistuu tehtävässä toimiessaan. Päivystysperheeltä edellytetään vähintään toisen vanhemman päätoimista perhehoitajuutta, mikä tarkoittaa, että vanhempi on kotona ja valmiudessa ottamaan sijoitetun lapsen vastaan lyhyellä varoitusajalla. Päivystävä perhe sitoutuu hoitamaan sijoitettua lasta siihen asti, että tämä joko kotiutuu tai siirtyy pitkäaikaiseen sijaisperheeseen. Osa päivystävistä sijaisperheistä on valmiita tarvittaessa ryhtymään lapsen pitkäaikaiseksi sijaisperheeksi.

Erityisen tuen sijaisperheet (aiemmin *ammattilliset sijaisperheet*) ovat kokeneita sijaisperheitä, jotka ovat puitesopimuksen perusteella sitoutuneet olemaan Pirkanmaan hyvinvointialueen käytettävissä erikseen sovittavan paikkaluvun mukaisesti. Molemmat vanhemmat ovat päätoimisesti kotona hoitamassa lapsia ja ainakin toisella vanhemmista on tehtävään soveltuva sosiaalialan, kasvatustalan tai terveydenhuoltoalan koulutus. Etu-perheet ottavat vastaan erityishoitoa vaativia lapsia, jotka muutoin sijoitettaisiin laitoksiin. Etu-perheet osallistuvat etu-perheille järjestettävään ryhmätyönohjaukseen. Etu-perheille maksettavat korvaukset on määritelty palkkiotaulukossa.

Tukiperhe ottaa lapsen luokseen viikonlopuksi noin kerran kuukaudessa ja mahdollisesti lisäksi loma-aikoina. Kyseessä on sosiaalihuolto- tai lastensuojelulain mukainen tukitoimi omien vanhempiensa luona asuvalle lapselle. Tukiperheen tehtävänä on antaa lapselle aikaa ja huolenpitoa ja samalla mahdollistaa lapsen vanhemmille lepoaika. Tukiperhetoiminnasta vastaa Tukiperhe- ja tukihenkilö Luotsi. Tukiperheet ovat toimeksiantosuhteessa Pirkanmaan hyvinvointialueeseen. Tukiperhe osallistuu vuosittain neuvotteluun tukisuhteeseen liittyvissä asioissa. Luotsi järjestää tukiperheille jatkokoulutusta, virkistystapahtumia ja tarvittaessa työnohjausta.

Perhehoidon lomittaja (perhehoidon sijaishoitaja) mahdollistaa sijaisvanhempien vapaan toteutumisen hoitamalla sijoitettuja lapsia vapaan aikana. Lomittaja voi

hoitaa lapsia myös silloin, kun sijaisvanhemmat osallistuvat tehtäväänsä kuuluvaan neuvotteluun, työnohjaukseen, koulutukseen tai vastaavaan. Lomittajana voi toimia myös päätoimisesti. Päätoimiselta lomittajalta edellytetään PRIDE-valmennusta tai vastaavia tietoja.

6 Ostopalveluperhehoidon käyttö ja työnjako

Ostopalveluna hankittava toimeksiantoperusteinen perhehoito on kilpailutettu Pirkanmaan hyvinvointialueella. Kilpailutuksessa hyväksytyt palveluntuottajat on listattu palveluntuottajarekisteriin.

Ostopalveluperhehoitoon on määritelty kaksi tukitasoa: vankka tuki ja perustasoinen tuki. Vankan tuen tukipalvelua käytetään sijoituksen ensimmäisen vuoden ajan, minkä jälkeen siirrytään perustasoiseen tukeen. Vankkaa tukea voidaan käyttää myös lapsen hoitoon liittyvissä kriisitilanteissa, jolloin sen käytöstä sovitaan erikseen. Palvelun tarkka sisältö on eritelty ostopalveluperhehoidon palvelukuvauksessa.

Lapsen tai nuoren ollessa sijoitettuna palveluntuottajan sijaisperheeseen hyvinvointialue vastaa lapsen lastensuojelulain mukaisesta vastuusosiaalisuudesta.

Palveluntuottaja vastaa sijaisperheen ennakkovalmennuksesta, koulutuksesta, työnohjauksesta sekä lapsen ja sijaisperheen sijoituksen aikaisista tukipalveluista ja toimeksiantosopimuksen toteuttamisesta. Palveluntuottaja vastaa tarvittaessa lapsen ja vanhempien tai lapsen muiden läheisten valvotuista ja tuetuista tapauksista.

Sijaisperheen tulee toimia yhteistyössä erilaisten biologisten vanhempien ja läheisverkostojen kanssa. Lapsella tulee olla mahdollisuus tavata vanhempiaan sijaiskodissa. Sijaisperhe pitää lasta koskevista asioista suoraan yhteyttä lapsen läheisiin. Tilanteissa, joissa yhteistyö sijaisperheen ja biologisten vanhempien välillä on erityisen haastavaa, voidaan yhteydenpito hoitaa palveluntuottajan välityksellä.

7 Salassapito ja vaitiolovelvollisuus

Perhehoidossa lähtökohtana on salassapito. Asiakasta eli sijoitettua lasta tai nuorta koskevat arkaluontoiset asiat ja asiakirjat ovat kokonaan salassa pidettäviä ja jo tieto asiakkuudesta on salassa pidettävää tietoa. Laki sosiaali-
huollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (22.9.2000/812) sisältää tarkemmat
säädökset salassapidosta ja vaitiolovelvollisuudesta.

Perhehoitajalla on vaitiolovelvollisuus, mikä tarkoittaa sitä, että asiakkuuden
perusteella saatuja salassa pidettäviä tietoja ei saa ilmaista sivullisille myöskään
siltä osin, kun ne koskevat muita kuin asiakasta itseään. Salassa pidettäviä tietoja
ei saa käyttää myöskään omaksi tai toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi. Vaiti-
olovelvollisuutta käsitellään sijaisperheiden ennakkovalmennuksessa ja Luot-
sissa perhettä muistutetaan salassapidosta ennen lapsen tietojen luovuttamista
perheelle sijoitusta valmisteltaessa.

Luotsin sosiaalityöntekijä pyytää molemmilta perhehoitajilta toimeksiantosopi-
muksen solmimisen yhteydessä allekirjoituksen vaitiolositoumukseen.

Käytännössä sijaisvanhempien on mahdotonta täysin salata sijoitetun lapsen
sosiaalihuollon asiakkuutta. Perhehoitajan on hyvä jo etukäteen miettiä ja
mahdollisuuksien mukaan sopia asianosaisten kanssa, miten menetellään esi-
merkiksi kodissa käyvien vieraiden suhteen tai kodin ulkopuolella liikuttaessa
sekä sen, mitä sijoitetusta lapsesta saa ulkopuolisille kertoa, jos asiasta kysytään.
Perhehoitaja voi esimerkiksi kertoa toimivansa perhehoitajana, ja että lapsiin
liittyvät asiat ovat salassa pidettäviä, joten hän ei voi puhua niistä.

Salassapito koskee myös lastensuojelun asiakirjoja. Perhehoitajan tulee säilyttää
lasta ja hänen asiaansa koskevat asiakirjat ja muistiinpanot asiakaskohtaisissa
kansioissa lukitussa kaapissa. Perhehoidon päättyessä asiakirjat palautetaan
lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle.

8 Lapsen kuvaaminen ja kuvien julkaiseminen

Sijaisperhe saa ottaa lapsesta valokuvia ja videoita lasta itseään varten ja perheen kotialbumiin sekä lapsen läheisille lähetettäväksi. Sosiaalisen median tili ei ole yksityinen valokuvakansio. Sijaisperhe ei voi julkaista lapsen kuvia sosiaalisessa mediassa.

Lapsen kuvien julkaisuun tai lapsen esiintymiseen esimerkiksi lehtijutussa tai koulun tai harrastusporukan nettisivuilla on lähtökohtaisesti saatava suostumus lapsen huoltajalta tai edunvalvojalta. Selkeintä on erillinen kirjallinen suostumus tai asian kirjaaminen lapsen asiakassuunnitelmaan.

Niissä tilanteissa, joissa suostumusta ei ole mahdollista tiedustella lapsen huoltajalta (esim. yllättävä tilanne), voi suostumuksen poikkeuksellisesti antaa sijaisvanhempikin. Mikäli huoltajat ovat sitä mieltä, ettei lasta tule kuvata missään tilanteessa, on tätä toivetta lähtökohtaisesti kunnioitettava niissä tilanteissa, joissa lapsi itse ei voi asiaan antaa suostumustaan. Internetissä julkaistavien kuvien osalta on noudatettava erityistä varovaisuutta ja harkintaa.

[Lastensuojelun keskusliiton julkaisu yksityisyyden suojasta digitaalisessa mediassa](#)

9 Toimeksiantosopimus

Perhehoitolain 10§ Toimeksiantosopimus

Perhehoitajan ja hyvinvointialueen välisessä toimeksiantosopimuksessa tulee sopia:

- 1) perhehoitajalle maksettavan palkkion määrästä ja suorittamisesta;
- 2) perhehoidosta ja hoidon käynnistämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta sekä perhehoidossa olevan kalenterikuukausittaisten käyttövarojen maksamisesta;
- 3) perhehoidossa olevan yksilöllisistä tarpeista johtuvien erityisten kustannusten korvaamisesta;

- 4) hoidon arvioidusta kestosta;
- 5) perhehoitajan oikeudesta vapaaseen, vapaan toteuttamisesta sekä palkkion maksamisesta ja kustannusten korvaamisesta vapaan ajalta;
- 6 a) hyvinvointi- ja terveystarkastusten järjestämisestä;
- 6) perhehoitajalle annettavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä näiden toteuttamisesta;
- 7) toimeksiantosopimuksen irtisanomisesta;
- 8) tarvittaessa muista perhekotia ja perhehoitoa koskevista seikoista;
- 9) yhteistyöstä hyvinvointialueen ja perhehoitajan kesken.

Toimeksiantosopimusta tarkistetaan hoidon kestoa tai sisältöä koskevien muutosten vuoksi sekä myös, kun sen tarkistamiseen muutoin on aihetta.

Tässä laissa tarkoitetun toimeksiantosopimuksen tehnyt ei ole työsuhteeseen (55/2001) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa työsuhteessa sopimuksen tehneeseen hyvinvointialueeseen.

9.1 Toimeksiantosopimuksen solmiminen

Jokaisen perhehoitoon sijoitetun lapsen osalta tehdään kirjallinen toimeksiantosopimus perhehoitajan kanssa. Pitkäaikaisen sijaisperheen toimeksiantosopimus laaditaan perhehoitajien ja Perhehoito Luotsin sosiaalityöntekijän kesken tarvittaessa lapsen asioista vastaavaa sosiaalityöntekijää konsultoiden. Sopimuksen allekirjoittavat perhehoitajat ja Luotsin sosiaalityöntekijä.

Päivystävien sijaisperheiden kanssa tehdään sopimus päivystystoiminnasta. Lisäksi jokaisen päivystävään sijaisperheeseen sijoitettavan lapsen osalta tehdään toimeksiantosopimus lapsen nimellä. Päivystysperhe-toiminnassa sopimukset ovat saman sisältöisiä lapsen iästä tai muista ominaisuuksista riippumatta.

Kahden aikuisen perheissä toimeksiantosopimukseen kirjataan sijaisperheen molempien vanhempien tiedot ja molemmat allekirjoittavat toimeksiantosopimuksen. Molemmat sijaisvanhemmat ovat tapaturmavakuutettuja, kts. tarkemmin kohta Perhehoitajan tapaturmavakuutus. Molemmilla on juridisesti samat oikeudet ja velvollisuudet osallistua perhehoidossa olevan lapsen hoitoon. Ellei palkkion ja kulukorvauksen maksamisesta muuta sovita, ne tasataan maksettavaksi molemmille puolisoille.

Toimeksiantosopimuksen ehdot neuvotellaan pitkäaikaisen sijaisperheen kanssa ennen lapsen tutustumista sijaisperheeseen ja kirjallinen toimeksiantosopimus tehdään poikkeustapauksia lukuun ottamatta ennen lapsen muuttamista sijaisperheeseen. Etenkin uusien aloittavien sijaisperheiden kanssa on tärkeää käydä toimeksiantosopimuksen sisältö tarkasti läpi.

Jälkihuollon alkaessa toimeksiantosopimusta tarkistetaan tai tarvittaessa laaditaan uusi sopimus.

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä 5 § Perhehoitajan rikosrekisteriote

Jos perhehoitajalain 1 §:ssä tarkoitettu toimeksiantosopimus koskee perhehoidon antamista alaikäiselle, tulee hyvinvointialueen ennen toimeksiantosopimuksen tekemistä pyytää henkilöltä nähtäväksi rikosrekisterilain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä.

Sijaisvanhempien rikostausta selvitetään poliisirekisteritiedoista, jotka tilataan käyttöön ennen lapsen sijoitusta perheeseen. Toimeksiantosopimusta tehtäessä tarkistetaan sen lisäksi rikosrekisteriote. Perhehoitaja tilaa otteen itse ja esittää sen Luotsin sosiaalityöntekijälle. Rikosrekisteriote on palautettava asianosaiselle viipymättä eikä siitä saa ottaa jäljennöstä. Perhehoitajan resurssitietoihin ja toimeksiantosopimukseen merkitään, että rikosrekisteriote on esitetty sekä otteen tunnistetiedot.

Perhehoidon aikana tarvittavan tuen järjestämiseksi perhehoitajalle on nimettävä jokaista hoidettavaa varten vastuutyöntekijä. Perhehoitajalle on järjestettävä toimeksiantosopimukseen kirjattavalla tavalla riittävä mahdollisuus saada tukea ja tavata vastuutyöntekijää (katso tarkemmin luku 13).

Perhehoitajan tulee ilmoittaa Luotsin sosiaalityöntekijälle välittömästi esimerkiksi palkkioiden ja korvausten maksuperusteissa tai yhteystiedoissa tapahtuneet muutokset. Ilmoitusvelvollisuus koskee erityisesti sijoitettujen lasten poissaoloja ja sijaisperheen olosuhteissa tapahtuneita muutoksia (esimerkiksi kodin ulkopuolisen työn tai opiskelun aloittaminen), koska se voi vaikuttaa palkkioiden suuruuteen.

Toimeksiantosopimuksen tehnyt henkilö ei ole työsuhteessa sopimuksen tehneeseen hyvinvointialueeseen.

9.2 Käynnistämiskorvaus

Perhehoitolaki 18 § Käynnistämiskorvaus

Perhehoitajalle maksetaan hoidon käynnistämisestä aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista korvaus (käynnistämiskorvaus), jonka suuruus on perhehoidossa olevaa henkilöä kohti enintään 2 916,43 euroa.

Perhehoitolaki 19 § Indeksisidonnaisuus

Tämän lain 17 ja 18 §:ssä mainitut määrät sekä toimeksiantosopimuksessa sovitut kulukorvausten määrät on tarkistettava kalenterivuositain vuoden alusta elinkustannusindeksiin (lokakuu 1951=100) edellisen vuoden lokakuun vuosimuutoksen mukaisesti.

Lapsikohtaista käynnistämiskorvausta maksetaan **pitkäaikaisissa perhesijoituksissa** palkkiotaulukon mukaisesti, erityisperusteilla enintään lain sallima enimmäismäärä. Käynnistämiskorvauksella voidaan korvata lapsikohtaisesti hoidon käynnistymisestä aiheutuvia kodin irtaimistohankintoja, mahdollisia muutostöitä ja sijoituksen alkuvaiheessa tarvittavia vaatetus- ja muita perushankintoja. Mahdollisiin sijaiskodin muutostöistä aiheutuviin kustannuksiin saattaa olla mahdollista hakea korvausta myös vammaispalvelulain perusteella. Käynnistämiskorvaus maksetaan sijaisperheen esitettyä tositteet hankinnoista. Käynnistämiskorvauksella tehdyt hankinnat ovat lapsen omaisuutta.

Käynnistämiskorvausta voidaan maksaa yhden vuoden kuluessa sijoituksen alkamisesta.

Käynnistämiskorvauksesta huomioitavaa: Luotsi noudattaa lasten kuljettamisessa Liikenneturvan suosituksia. Käynnistämiskorvauksella kustannettavien istuimien tulee olla suosituksen mukaisia, eli selkä menosuuntaan asennettavia, kun kyse on alle 4-vuotiaan lapsen kuljettamisesta.

Ennen 15.2.21 hankittujen istuimien käyttöä voidaan jatkaa niiden suositellun käyttöiän ja kunnon puitteissa. Useimpien istuimien suositeltu maksimikäyttöikä on seitsemän vuotta, jos niihin ei ole kohdistunut erityistä rasitusta. [Liikenneturvan suositukset turvaistuimista](#)

Päivystävälle sijaisperheille Luotsi maksaa käynnistämiskorvausta palkkiotaulukon mukaisesti päivystystoiminnan aloittamista varten. Käynnistämiskorvauksella katetaan toiminnan käynnistymisestä aiheutuvia kodin irtaimistohankintoja ja tulevan sijoituksen alkuvaiheessa tarvittavia perushankintoja sekä mahdollisista sijaiskodin muutostöistä aiheutuvia kustannuksia. Päivystävien sijaisperheiden käynnistämiskorvauksella tehdyt hankinnat eivät ole lapsen omaisuutta.

Päivystysperhesijoituksen aikana ei korvata käynnistämiskorvauksella erikseen lapsikohtaisia hankintoja. Mikäli lapsen sijoitus jatkuu pitkäaikaisena, voidaan käynnistämiskorvausta tarvittaessa maksaa pitkäaikaisen perhehoidon käytännön mukaisesti.

Päivystysperhesijoituksen aikana kulukorvaus kattaa lapsen vaatehankinnat ja hankitut vaatteet kuuluvat lapselle sijoituksen päättyessä. Perhehoitajan tulee varmistua siitä, että lapsella on asianmukaiset sisä- ja ulkovaatteet niin sijoituksen aikana kuin lapsen siirtyessä pois päivystysperheestä.

Lapsella tulee olla hänen siirtyessään pois päivystävästä sijaisperheestä:

- Hänelle uutena ostetut, vuodenaikaan soveltuvat jalkineet ja ulkovaatekerta.
- Sadevarusteet kumisaappaineen
- Vuodenajan mukaiset päähineet, käsineet/kintaat ja muut asusteet
- Muutama sisävaatekerta
- Ainakin yksi parempi sisävaatekerta
- Alusvaatteita ja sukkia viikon varustus
- Pari yövaatekertaa

- Lelut ja harrastusvälineet, jotka on hankittu sijoituksen aikana
- Lapselle tärkeät tavarat
- Eskari-, kerho- tai kouluvarusteet, mm. reppu.

Lapselle pieneksi jääneitä käyttövaatteita ei kannata lähettää eteenpäin lukuun ottamatta joitain merkityksellisiä varusteita, kuten ensikengät tms. Vaatteiden tulee olla ehjiä, siistejä ja sopivan kokoisia. Pääasiassa mukaan laitetaan uutena hankittuja vaatteita, vaikka olisi käytetty perheen kierrätysvaatteitakin sijoituksen aikana.

Samaa ohjeistusta sovelletaan myös silloin, kun lapsi siirtyy pois pitkäaikaisesta sijaisperheestä.

9.3 Vapaa-ajan toteuttamisvaihtoehdot

Perhehoitolaki 13 § Oikeus vapaaseen

Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, hyvinvointialueen tulee järjestää perhehoitajalle mahdollisuus vapaaseen, jonka pituus on kaksi vuorokautta kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella vähintään 14 vuorokautta perhehoitajana.

Perhehoidon järjestämisestä vastaavan hyvinvointialueen tulee huolehtia tai tarvittaessa avustaa perhehoidossa olevan henkilön hoidon tarkoituksenmukaisessa järjestämisessä perhehoitajan vapaan ajaksi.

Pitkäaikaisessa perhehoidossa perhehoitajalle kertyy vapaata kaksi vuorokautta kuukaudessa. Vapaa-ajan toteutumisen vaihtoehdot käydään perhehoitajan kanssa läpi toimeksiantosopimusta tehtäessä.

Perhehoitajan vapaan katsotaan toteutuvan, mikäli sijoitettu lapsi viettää kuukauden aikana suunnitellusti 2 vuorokautta (48 tuntia) sijaiskodin ulkopuolella (esim. läheisten tapaaminen). Mikäli perheessä on useita lapsia, on perhehoitajalla oikeus kahden vuorokauden vapaaseen siten, että kaikki perhehoidossa olevat lapset ovat yhtä aikaa muualla hoidossa. Perhehoitajan

tulee itse huolehtia vapaiden koordinoinnista. Mikäli läheisten tapaamiset eivät toteudu säännöllisesti tai keskeytyvät, niiden ei katsota toteuttavan perhehoitajan oikeutta vapaaseen.

Mikäli vapaa ei toteudu lapsen tavatessa läheisverkostoa, lomittajan kanssa tehdään toimeksiantosopimus perhehoitajan lomittamisesta. Ellei lomittajaa ole käytettävissä, perhehoitaja hankkii lapselle hoitajan, jonka kustannukset korvataan maksettua kuittia vastaan. Perhehoitajan tulee sopia lomitusta- ja lastenhoitojärjestelyistä oman Luotsin sosiaalityöntekijän kanssa etukäteen.

Täysi-ikäisen jälkihuoltonuoren perhehoidossa vapaan katsotaan toteutuvan ilman eri järjestelyjä. Jos kuitenkin nuori tosiasiaassa tarvitsee terveydentilansa (vammainen tai sairaus) vuoksi huolenpitoa myös perhehoitajan vapaan aikana, järjestetään sijaishoito kuten alaikäisen lapsen perhehoidossa.

Perhehoitajan vapaajakson pituudessa tulee huomioida lapsen tarpeet ja lapsen henkilökohtaiset ominaisuudet. Perhehoitajan on otettava yhteyttä lapsen asioista vastaavaan sosiaalityöntekijään etukäteen ja ilmoitettava vapaan pitämisestä sekä vapaan aikana lapsen hoidosta vastaavan henkilön tiedot. Vapaat tulee pitää vuoden kuluessa niiden kertymisestä. Vapaata ei voi pitää ennakoon.

Perhehoitajan vapaan ajaksi palkattavan hoitajan kustannuksista voidaan korvata palkkiotaulukon mukainen lapsikohtainen hoitopalkkio. Lisäksi toimeksiantosopimussuhteisen lomittajan matkakuluja voidaan korvata tarpeen mukaan. Mikäli perhehoitajan työnohjaukseen, neuvotteluun tai koulutukseen osallistumisen ajaksi tarvitaan lyhytaikaista lomitusta, korvataan lomituksesta tuntiperusteinen hoitopalkkio, joka kattaa kaikki hoidettavat lapset. Erityisen tuen perheissä ammatilliset edellytykset täyttävälle hoitajalle maksetaan korotettu tuntiperusteinen palkkio.

Ellei vapaata pystytä pitämään vuoden kuluessa, se maksetaan rahana. Ellei perhehoitajan toimeksiantosopimuksessa ole muuta sovittu, pitkäaikaiselle perhehoitajalle maksetaan lomakorvauksena päivää kohden laskettu keskiarvo lomaan oikeuttaneen kuukauden yhteenlasketuista hoitopalkkioista ja kulukorvauksista.

Perhehoitajan vapaaoikeuden ajalta ei vähennetä palkkiota eikä kulukorvausta.

Päivystävän perhehoitajan vapaa-oikeus

Perhehoitajalla on oikeus vapaaseen perhehoitolain 13.1 § mukaisesti. Perhehoitajalle kertyy kaksi vapaata vuorokautta jokaista sellaista kalenterikuukautta kohti, jonka aikana hän on toiminut päivystysperheen toimeksiantosopimuksen nojalla vähintään 14 vrk perhehoitajana. Perhehoitajana toimimiseksi lasketaan päivystysaika, lapsen sijoitusaika ja kertyneiden vapaapäivien käyttö.

Vapaa pidetään pääsääntöisesti sen jälkeen, kun lapsen sijoitus perheessä on päättynyt. Perhehoitaja voi pitää sijoitusten välissä kertyneitä vapaita pidemmän tauon (ns. ”oma punainen”). Tältä ajalta ei makseta korvauksia eikä kerry vapaa-päiviä.

Pääsääntöisesti perhehoitajan vapaata ei järjestetä päivystysajoituksen aikana. Poikkeustapauksissa, erityisistä syistä sijoituksen aikana pidettävä vapaa tulee sopia lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän ja Perhehoito Luotsin sosiaalityöntekijän kanssa vähintään kuukausi ennen vapaan toteuttamista. Erityinen syy voi olla päivystysajoituksen pitkä kesto, lapsen hoidon erityinen vaativuus tai muu erityinen syy.

Ellei vapaata pystytä pitämään päivystysajoituksen päättyessä, se maksetaan rahana. Päivystävälle perhehoitajalle maksetaan lomakorvauksena päivää kohden laskettu keskiarvo lomaan oikeuttaneen kuukauden yhteenlasketuista hoitopalkkioista ja päivystyskorvauksesta.

9.4 Perhehoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastukset

Perhehoitolaki 15 a § Hyvinvointi- ja terveystarkastukset

Hyvinvointialueen on tarvittaessa järjestettävä toimeksiantosopimuksessa sovittavalla tavalla perhehoitajalle hyvinvointi- ja terveystarkastuksia sekä hänen hyvinvointiaan tukevia sosiaali- ja terveystarkastuksia. Päätoimiselle perhehoitajalle mahdollisuus hyvinvointi- ja terveystarkastukseen on järjestettävä vähintään joka toinen vuosi.

Päätoimisella perhehoitajalla on oikeus hyvinvointi- ja terveystarkastukseen joka toinen vuosi. Päätoimisella perhehoitajalla tarkoitetaan henkilöä, joka työskentelee päätoimisesti kotona ja jonka ei ole muun työsuhteen kautta mahdollisuutta saada työterveyshuollon palveluita.

Halutessaan hyvinvointi- ja terveystarkastukseen perhehoitajan tulee olla yhteydessä Perhehoito Luotsin toimistoon. Luotsista ollaan yhteydessä Pirteen, joka sopii verikokeista ja vastaanottoajasta perhehoitajan kanssa. Tieto terveystarkastusoikeuden käyttämisestä kirjataan perhehoitajan tietoihin asiakastietojärjestelmään.

Perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastus on perhehoitoon perehtyneen terveydenhoitajan suorittama terveystarkastus, johon sisältyy myös hyvinvoinnin edistämiseen liittyvää neuvontaa ja perhehoitajan niin halutessa verikokeet. Hyvinvointi- ja terveystarkastukset ovat perhehoitajalle maksuttomia ja vapaaehtoisia.

Hyvinvointi- ja terveystarkastusten tavoitteena on perhehoitajan hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn arviointi, ylläpitäminen ja edistäminen sekä sairauksien ehkäiseminen ja tunnistaminen. Tarkastuksella tavoitellaan ongelmien tunnistamista ja hoitamista mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Samalla perhehoitajaa tuetaan tekemään hänen omaa terveyttään ja hyvinvointiaan edistäviä valintoja.

Tarkastuksessa käsiteltäviä asioita ovat muun muassa:

- perhehoitajuuden myönteiset ja kielteiset puolet, voimavarat ja jaksaminen
- mieliala, nukkumisasiat, päihteiden käyttö
- perhehoitajan keinot oman hyvinvointinsa ja terveytensä parantamiseksi
- muiden perheenjäsenten tilanne ja muu sosiaalinen tukiverkosto
- kodin ja elinympäristön olosuhteet, ergonomia
- tuen ja palvelujen riittävyys.

Hyvinvointi- ja terveystarkastuksessa terveydenhoitaja arvioi tilannetta yhdessä perhehoitajan kanssa ja laatii yhteenvedon tilanteesta. Tarvittaessa terveydenhoitaja ohjaa perhehoitajaa hakeutumaan kuntoutukseen.

Hyvinvointi- ja terveystarkastukset järjestetään Lääkärikeskus ja työterveys Pirtessä. Pirtellä on toimipisteitä useissa Pirkanmaan kunnissa. Muualla Suomessa asuvien perhehoitajien osalta voidaan sopia tapauskohtaisesti hyvinvointi- ja terveystarkastuksen toteuttamisesta muussa lääkärikeskuksessa.

9.5 Perhehoitajien tapaturmavakuutus

Perhehoitolaki 20 § Sosiaaliturva

Toimeksiantosuhteisen perhehoitajan eläketurvasta säädetään julkisten alojen eläkelaisissa (81/2016).

Toimeksiantosopimuksen tehneen hyvinvointialueen on vakuutettava perhehoitaja työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 3 §:n 1 momentin mukaisella vakuutuksella. Perhehoitajaan sovelletaan, mitä mainitussa laissa säädetään työntekijästä, ja hyvinvointialueeseen sovelletaan, mitä mainitussa laissa säädetään työnantajasta.

Perhehoitajat ovat vakuutettuja työssä tapahtuvan tapaturman ja siinä ilmenneen ammattitaudin varalta työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisella vakuutuksella. Työtapaturmana pidetään tapaturmaa, joka on sattunut perhehoitajalle perhehoitajan tehtävässä tai siihen liittyvissä olosuhteissa, jotka on määritelty laissa. Tapaturmavakuutus koskee toimeksiantosopimukseen osallisia perhehoitajia. Perhehoitajan tulee tapaturman sattuessa ottaa yhteyttä Luotsin sosiaalityöntekijään saadakseen ohjeita tapaturmailmoituksen teossa.

9.6 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

Perhehoitolain 12 § Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

Jos toimeksiantosopimuksessa ei ole toisin sovittu, voidaan toimeksiantosopimus irtisanoa päättymään irtisanomista seuraavan kahden kuukauden kuluttua.

Jos valvonnan yhteydessä perhekoti tai siellä annettava hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, hoidon järjestämisestä vastaavan hyvinvointialueen tulee pyrkiä saamaan aikaan korjaus. Jos puutetta ei korjata asetetussa määräajassa tai jos puutetta ei voida korjata ilman

kohtuutonta vaivaa tai kohtuullisessa ajassa, toimeksiantosopimus voidaan purkaa välittömästi.

Molemmat osapuolet voivat **irtisanoa** sopimuksen päättymään kahden (2) kuukauden kuluttua siitä, kun sopijapuoli on saanut irtisanomista koskevan ilmoituksen tai päätöksen. Mikäli toimeksiantosopimuksella on sovittu muusta irtisanomisajasta, noudatetaan voimassa olevaa toimeksiantosopimusta.

Irtisanominen katsotaan toimitetuksi viranomaisen puolelta, kun sitä koskeva päätös on saatettu tiedoksi. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaanitodistukseen merkittynä aikana. Mikäli päätös on lähetetty tavallisella kirjeellä, katsotaan asianosaisen saaneen päätöksestä tiedon 7 päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä. Perhehoitajan puolelta irtisanominen katsotaan toimitetuksi, kun tätä koskeva kirjallinen ilmoitus saapuu viranomaisille.

Irtisanomisajasta riippumatta hyvinvointialue voi **purkaa** sopimuksen välittömästi, jos hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi. Mikäli perhehoidossa oleva puute on korjattavissa, on hyvinvointialueen varattava kohtuullinen määräaika tämän puutteen korjaamiseksi. Tällöin purkamisoikeuden edellytyksenä on, että puutetta ei ole kehotuksesta huolimatta korjattu määräajassa.

Sopimus katsotaan heti purkautuneeksi, kun sitä koskeva päätös on saatettu tiedoksi. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedonsaanitodistukseen merkittynä aikana. Mikäli päätös on lähetetty tavallisella kirjeellä, katsotaan asianosaisen saaneen päätöksestä tiedon 7 päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä.

9.7 Perhehoitajan sairastuminen

Perhehoitajan sairastuessa lievästi sijaisperheessä toimitaan kuten missä tahansa perheessä vanhempien ja oman verkoston keskinäisin hoitojärjestelyin. Mikäli perhehoitaja sairastuu pitkäaikaisesti ja sairaus vaarantaa perhehoitajan toimimisen, pyritään perheen tilannetta tukemaan tarvittaessa perhehoidon lomituksella tai esimerkiksi kodinhoitoapua järjestämällä. Perhehoitajan tulee ottaa yhteyttä lapsen asioista vastaavaan sosiaalityöntekijään ja neuvotella hänen kanssaan tilanteesta. Sairauslomasta tulee olla lääkärintodistus.

Vakavamman sairauden sattuessa perhehoitajalla voi mahdollisesti olla oikeus myös Kelan myöntämään sairauspäivärahaan ja hyvinvointialueen järjestämään kotipalveluun.

Mikäli lapset siirretään hoidettaviksi toimeksiantosopimuksella toiseen perheeseen, purkautuu sairastuneen perhehoitajan kanssa tehty toimeksiantosopimus (katso kohta toimeksiantosopimuksen purkaminen). Päätös lapsen sijaishuolto paikasta ratkaistaan lapsen edun perusteella.

10 Korvausten määräytyminen

Korvauksia tarkistetaan voimassa olevien valtakunnallisten ohjeiden ja lainsäädännön perusteella. Toimeksiantosopimusta tarkistetaan myös hoidon kestoja tai sisältöä koskevien muutosten vuoksi, ja kun sen tarkistamiseen on muutoin aihetta. Korvauksia maksetaan enintään sijoitetun nuoren jälkihuollon päättymiseen saakka.

10.1 Hoitopalkkio

Perhehoitolain 16 § Hoitopalkkio

Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, perhehoitajalla on oikeus saada hoidosta palkkiota (hoitopalkkio). Hoitopalkkiota maksetaan perhehoidossa olevaa henkilöä kohti kalenterikuukaudessa vähintään 775,00 euroa. Hoitopalkkion määrän tulee vastata henkilön hoidettavuutta ja sitä arvioidessa tulee ottaa huomioon toiminnan luonne.

Hoitopalkkiota ei makseta perhehoitajan omasta alle 18-vuotiaasta lapsesta. Hoitopalkkio voidaan erityisestä syystä sopia maksettavaksi myös 1 momentissa säädettyä vähimmäismäärää pienempänä.

Kun lapsen hoito ja huolenpito on järjestetty kodin ulkopuolisen sijoituksen sijasta läheisverkoston kartoituksen perusteella huoltajuus- tai oheishuoltajuusmääräyksellä muun kuin biologisen vanhemman luona, tulee lasta hoitavalle henkilölle maksaa tämän lain mukainen

hoitopalkkio, 17 §:n mukainen kulukorvaus ja 18 §:n mukainen käynnistämiskorvaus. Lasta hoitavalle henkilölle on tarvittaessa järjestettävä myös 10 §:ssä tarkoitettuja palveluja ja tukitoimia. (29.6.2016/510)

Edellä 1 momentissa mainittu ja toimeksiantosopimuksessa sovittu hoitopalkkion määrä on tarkistettava kalenterivuosittain työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella.

Hoitopalkkio määräytyy palkkiotaulukon (liite) mukaisesti.

Sijoituksen ensimmäisen vuoden hoitopalkkiota maksetaan vuoden ajan sijoituksen alkamisesta, kun sijoitettu lapsi on alle 10-vuotias ja edellytetään sijaisvanhemman poissaoloa työelämästä. Sijoituksen toisen vuoden alkaessa siirrytään maksamaan kokoaikaista tai osa-aikaista hoitopalkkiota sijaisvanhemman työssäkäynnin mukaan. Ensimmäisen vuoden hoitopalkkion maksamista voidaan kuitenkin jatkaa, mikäli alle kolmevuotias lapsi on kotihoidossa.

Kokoaikainen hoitopalkkio maksetaan alle 18-vuotiaasta silloin, kun perhehoitaja on kokoaikaisesti kotona eikä lapsi ole säännöllisessä päivähoitossa sijaiskodin ulkopuolella. Mikäli vanhempi on töissä tai opiskelee korkeintaan kymmenen päivää kuukaudessa, hoito katsotaan kokoaikaiseksi. Esikoulua, peruskoulua, lukiota ja ammattikoulua käyvistä lapsista maksetaan kokoaikaista palkkiota, mikäli perhehoitaja on kokoaikaisesti kotona. Mikäli lapsi käy päivähoitossa/iltapäiväkerhossa hoitavan tahon suosituksesta asiakassuunnitelman neuvottelussa yhdessä sovitusti (esimerkiksi osana lapsen kuntoutusta), maksetaan kokoaikaista hoitopalkkiota, jos muut kokoaikaisen hoitopalkkion edellytykset täyttyvät.

Osa-aikaisesta hoidosta on kysymys silloin, kun:

- perhehoitaja on yli 10 päivää kalenterikuukauden aikana muussa kuin perhehoitotyössä (kotona tai kodin ulkopuolella) tai opiskelemassa *tai*
- kun lapsi on säännöllisesti päivähoidossa/iltapäiväkerhossa ilman edellä mainittua erityistä perustetta *tai*
- kun alle 18-vuotias lapsi asuu viikot perhekodin ulkopuolella esimerkiksi opiskelupaikkakunnalla (yli 30 vrk kestävien lomien ajalta maksetaan kokoaikainen hoitopalkkio, jos sen edellytykset muuten täyttyvät).

Perhehoitajalle voidaan maksaa **hoitopalkkion vähimmäismäärä**, kun:

- perheeseen sijoitettu nuori on varusmies- tai siviilipalvelusta suorittamassa ja käy viikonloppuisin ja lomilla sijaisperheessä
- perhehoitaja tukee itsenäistynyttä nuorta tiiviisti asiakas-suunnitelmassa sovitulla tavalla.

Alle 18-vuotiaalle tehdyllä toimeksiantosopimuksella maksetaan palkkiota ja kulukorvauksia enintään sen kuukauden loppuun, kun lapsi täyttää 18 vuotta. Mikäli perhehoito jatkuu tämän jälkeen **jälkihuoltona**, toimeksiantosopimus tarkistetaan ja hoitopalkkio määräytyy jälkihuoltonuoren hoitopalkkion mukaisesti. Erityisistä perusteista yli 18-vuotiaan hoidosta voidaan korvata myös kokoaikainen hoitopalkkio, jos nuoren tilanne sitä edellyttää. Hoidon vaativuuden arviointi tehdään kuten alle 18-vuotiaiden kohdalla.

Kun lapsi tai nuori muuttaa pois sijaisperheestä (kotiutus, sijaishuoltopaikan muutos, itsenäinen asuminen tai sopimus muutoin lakkaa) maksetaan palkkiota ja kulukorvausta sen kuukauden loppuun, jonka aikana muutos on tapahtunut. Jos muutos on äkillinen ja ennakoimaton, sovelletaan hoitopalkkioon kahden kuukauden irtisanomisaikaa. Kulukorvauksen maksu päättyy sen kuukauden lopussa, jolloin lapsi on lähtenyt pois sijaisperheestä.

Mikäli sijaisperhe jatkaa lapsen tai nuoren tukemista tämän poismuuton jälkeen, tuetaan sijaisperhettä hyvinvointialueella voimassa olevien tukiperhepalkkioiden mukaisesti tai tarvittaessa perheelle voidaan maksaa nuoren tukemisesta vähimmäishoitopalkkio. Perheen tarjoama tuki nuorelle tulee olla määriteltynä jälkihuoltosuunnitelmassa.

Perhehoitaja on velvollinen ilmoittamaan kaikista työssäkäynnissään tai opiskelussaan tapahtuvista muutoksista Perhehoito Luotsiin toimeksiantosopimuksen tarkistamista varten. Mahdollinen liikaa maksettu hoitopalkkio tai kulukorvaus peritään takaisin.

Erytisen tuen sijaisperheelle voidaan maksaa **varallaolokorvausta** tilanteessa, jossa

- kaikki etu-perheen kanssa sovitut paikat eivät ole käytössä *ja*
- perhe toivoo paikan täyttämistä *ja*
- paikka halutaan pitää varattuna hyvinvointialueen tarpeita varten *ja*
- paikan täyttämisen viivästyminen johtuu Perhehoito Luotsin toiminnasta.

Päivystyskorvaus päivystävälle sijaisperheelle maksetaan ajalta, jolloin sijaisperhe on valmiina ottamaan kiireellisesti sijoitetun lapsen vastaan. Lapsen sijoitusajalta maksetaan **päivystävän sijaisperheen hoitopalkkio ja kulukorvaus** läsnäolovuorokausien perusteella. Läsnäolovuorokausiksi lasketaan myös tulo- ja lähtöpäivät.

Kun lapsi sijoitetaan avohuollon tukitoimena valmennettuun sijaisperheeseen, joka ei ole päivystysringissä, maksetaan päivystävän sijaisperheen palkkiota ja kulukorvausta, mutta ei päivystyskorvausta.

Mikäli lapsen sijoitus päivystävässä sijaisperheessä muuttuu pitkäaikaiseksi sijoitukseksi, tehdään sijaisperheen kanssa uusi toimeksiantosopimus pitkäaikaisen perhehoidon käytäntöjen mukaisesti ja päivystyssopimus päättyy. Lapsen pitkäaikaiseen sijoitukseen päivystysperheeseen tulee aina saada Perhehoito Luotsin hyväksyntä.

Mikäli lapsi jatkaa perhehoidon jälkeen samassa sijaisperheessä tukisuhteessa, määrittävät tukisuhteesta maksettavat palkkiot ja kulukorvaukset hyvinvointialueella voimassa olevien tukiperhepalkkioiden mukaisesti. Perhehoito Luotsin kanssa on sovittava lapsen jäämisestä tukisuhteeseen.

10.2 Hoitopalkkion korottaminen

Hoitopalkkiota voidaan korottaa yhteisestä sopimuksesta palkkiotaulukon mukaisesti. Neuvottelu hoitopalkkion korottamisesta tehdään aina yhteistyössä sijaisperheen, lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän ja Perhehoito Luotsin kesken. Päivystävän sijaisperheen palkkiota ei koroteta päivystyssijoituksen aikana.

Korotusta 1 maksetaan, kun lapsi saa Kelan maksamaa perusvammainen tukea tai jos lapsi ei saa Kelan vammaistukea, mutta lapsen tilanteen tuntevat työntekijät (esim. sosiaalityöntekijät) arvioivat lapsen hoidon vaativaksi.

Korotusta 2 maksetaan, kun lapsi saa Kelan maksamaa korotettua vammaistukea tai jos sekä sosiaalityöntekijän arvion että muun asiantuntijan tai asiantuntijaryhmän lausunnon mukaan lapsen hoito on vaativaa tai jos lapsen lähiverkoston kanssa tehtävä yhteistyö on erittäin haasteellista.

Korotusta 3 maksetaan, kun lapsi saa Kelan maksamaa ylintä vammaistukea tai jos sekä sosiaalityöntekijän arvion että muun asiantuntijan tai asiantuntijaryhmän lausunnon mukaan lapsen hoito on erittäin vaativaa.

Kelan vammaistuki peritään hyvinvointialueelle. Tästä lapsen etuudesta kertyy lapselle itsenäistymisvaroja sijoituksen ajalta. Perhehoitajan on yhteistyössä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa huolehdittava vammaistuen hakemisesta ja ilmoitettava vammaistukipäätöksestä Luotsiin, jotta perhehoitopalkkiota voidaan tarkistaa.

Lastensuojelulaki edellyttää sijoitettavan lapsen terveydentilan tutkimista ennen sijaishuoltoon sijoittamista. Lapsen hoidon vaativuutta arvioidessaan sosiaalityöntekijä kiinnittää huomiota lapsen tarvitseman hoidon sitovuuteen ja ympäristövuorokautisen huolenpidon ja avustamisen tarpeeseen. Myös lapsen vammaisuus, sosiaalinen rajattomuus, aggressiivisuus, ylivilkkaus, epäsosiaalisuus, päihteidenkäyttö, rikollisuus, lapseen kohdistunut seksuaalinen riisto tai lapsen sairaus vaikuttaa lapsen hoidon vaativuuteen. Perhehoitajalta edellytetään tällöin ammatillista asiantuntemusta ja kokemusta. Lapsen kasvuun liittyvät normaalit kehityskriisien aiheuttamat ongelmat eivät ole peruste korotettuun hoitopalkkioon.

Lapsen lähiverkostossa tehtävä yhteistyö on erityisen haasteellista silloin, kun lähiverkosto aiheuttaa toistuvasti haastetta sijaisperheen tavanomaiseen arkeen ja toimintaan. Näissä tilanteissa lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tulee arvioida mahdollisuutta lastensuojelulain mukaiseen yhteydenpidon rajoittamiseen.

Hoitopalkkiota tarkistetaan, mikäli kriteerit, joilla hoitopalkkio on määritelty, eivät enää täyty. Palkkio tarkistetaan tarvittaessa jommankumman sopijaosapuolen sitä pyytäessä, Kelan vammaistuen tarkistuksen yhteydessä tai vähintään kerran vuodessa (indeksikorotus) sekä perhehoitajan olosuhteiden muuttuessa (kokoaikainen/osa-aikainen hoito). Korotettu hoitopalkkio maksetaan takautuvasti Kelan tekemän päätöksen mukaisesti.

Erityisistä perusteista Luotsin sosiaalityöntekijä, jolle hyvinvointialueella on delegoitu päätösvalta perhehoidon toimeksiantosopimukseen liittyen, voi päättää palkkion korottamisesta muulla tavoin kuin tässä ohjeistuksessa on määritelty.

Palkkioihin tehdään lainmukaiset indeksikorotukset vuosittain. Luotsi julkaisee päivitetyn palkkiotaulukon vuodenvaihteeseen mennessä.

10.3 Kulukorvaus

Perhehoitolain 17 § Kustannusten korvaaminen

Perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista perhehoitajalle maksetaan todellisten kustannusten mukainen korvaus (kulukorvaus), kuitenkin vähintään 410,66 euroa perhehoidossa olevaa henkilöä kohti kalenterikuukaudessa, jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu. Kulukorvaus voidaan erityisestä syystä maksaa myös säädettyä vähimmäismäärää pienempänä.

Kulukorvaus kattaa perhehoidossa olevan ravinnosta, asumisesta, harrastuksista, henkilökohtaisista tarpeista ja muusta elatuksesta aiheutuvat tavanomaiset menot sekä ne tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset, joita muun lainsäädännön nojalla ei korvata. Lisäksi kulukorvaus sisältää lastensuojelulain (417/2007) nojalla perhehoitoon sijoitetulle lapselle tai nuorelle hänen omaan käyttöönsä mainitun lain nojalla annettavat käyttövarat.

Kulukorvauksen lisäksi perhehoitajalle maksetaan korvaus sellaisista perhehoidossa olevan yksilöllisistä tarpeista johtuvista terapian ja terveyden-huollon sekä alle 21-vuotiaan lapsen tai nuoren opinnoista aiheutuvista erityisistä kustannuksista, joita muun lainsäädännön nojalla ei korvata.

Edellä 2–4 momentissa tarkoitettujen kustannusten lisäksi voidaan korvata perhehoidossa olevan lomanvietosta johtuvat ja erityisten harrastusten tai harrastusvälineiden aiheuttamat ja muut jatkuvaluontoiset tai kertakaikkiset erityiset kustannukset.

Kulukorvausten taso löytyy palkkiotaulukosta.

Kulukorvaus sisältää korvauksen lapsen tai nuoren ravinnosta, asumisesta, harrastuksista, henkilökohtaisista tarpeista ja muusta elatuksesta aiheutuvista tavanomaisista menoista. Kulukorvaukseen sisältyvät myös tilapäisestä sairastamisesta aiheutuneet terveydenhoitokulut (katso tarkemmin kohta Terveystuolto). Kulukorvauksen yhteydessä maksetaan lisäksi lapsen käyttövara.

Tavanomaisiksi kuluiksi katsotaan mm. puhelimet ja puhelinlaskut, polkupyörät tarvikkeineen (kypärät, lukot jne.), luistimet, sukset ja muut koululiikuntavälineet. Hyväkuntoisia ja ajanmukaisia tarvikkeita voidaan kierrättää sisarukselta toiselle tai hankkia käytettynä. Perheessä asuvien lasten tulee olla keskenään tasavertaisessa asemassa hankintojen suhteen. Tavanomaisia kuluja ovat myös rippikoulu- tai vastaavien leirien kulut (erikoisrippikoulujen osalta voidaan korvata hinnan erotus perusleiriin verrattuna) sekä rippijuhlien ja valmistajaisten yms. nuoren elinkaareen kuuluvien juhlien kulut.

Niiden lasten kohdalla, joilla on säännöllisiä erikseen korvattavia kustannuksia (esimerkiksi matkakulut, sairaudenhoito) kulukorvausta voidaan korottaa ja sopia erillisellä lomakkeella, mitä kulukorvaus kattaa.

Pitkäaikaisessa perhehoidossa kulukorvausta maksetaan sen kuukauden loppuun, jolloin lapsi tai nuori muuttaa pois perhehoidosta (kotiutus, sijaishuoltopaikan muutos, itsenäinen asuminen) tai kun perhehoidon tarve muutoin lakkaa.

Päivystävässä sijaisperheessä kulukorvaus maksetaan lapsen läsnäolovuorokausien mukaan. Lapselle maksettava käyttövara sisältyy päivystävän sijaisperheen kulukorvaukseen. Tulo- ja lähtöpäivät lasketaan läsnäolovuorokausiksi.

10.4 Käyttövara

Sijoitetulla lapsella tulee olla kuukausittain käytössään taskurahan luonteisia käyttövaroja henkilökohtaisia tarpeita varten. Lapsi saa itse päättää henkilökohtaiseen käyttöön saamistaan käyttövaroista ja opetella itsenäistä rahankäyttöä perhehoitajan tukemana. Perhehoitajan tulee pitää kirjaa ja raportoida käyttövarojen maksamisesta vuosittain lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle. Käyttövarailmoitus on saatavilla Perhehoito Luotsin nettisivujen materiaali-pankista.

Lapsen käyttövara on jaettu seuraaviin ikäluokkiin: 5–9-vuotiaat, 10–14-vuotiaat ja 15–17-vuotiaat, joiden kohdalla käyttövara on kolmasosa elatustuesta. Käyttövara ei makseta 18 vuotta täyttäneelle nuorelle.

Lapsen huoltajat säilyvät huostaanotosta huolimatta lapsen edunvalvojina (ellei toisin ole määrätty). Käytännössä he voivat nostaa varoja alle 18-vuotiaan lapsensa nimissä olevalta pankkitililtä. Perhehoitaja voi avata omiin nimiinsä tilin, johon hän voi antaa lapselle käyttöoikeuden ja jolle esimerkiksi käyttövarat voidaan maksaa.

10.5 Lapsilisä

Lapsilisä maksetaan lapsilisälain (796/1992) 6.2 §:n mukaan pitkäaikaiselle perhehoitajalle. Kulukorvausta ei vähennetä tämän perusteella. Lapsilisää ei makseta päivystävälle perhehoitajalle.

10.6 Kulukorvauksen vähimmäismäärää maksetaan

Kun täysi-ikäinen nuori on suorittamassa asevelvollisuuttaan tai siviilipalvelusta toisella paikkakunnalla ja käy viikonloppuisin sekä lomillaan sijaisperheessä.

Kun täysi-ikäinen nuori käy vakituksessa työssä. Tällöin kulukorvauksen vähimmäismäärä kattaa nuoren asumisen ja ravinnon sijaisperheessä ja nuori maksaa vaatetus-, vapaa-ajan ja muut henkilökohtaiset kulunsa palkkatuloillaan.

Kulukorvausta ei kuitenkaan vähennetä, mikäli sijaisperhe vastaa alle 18-vuotiaan lapsen toimeentulosta tämän opiskelupaikkakunnalla (esimerkiksi oppilas-asuntolassa).

Mikäli sijoitetun lapsen/nuoren sairaalahoito tai muu sovittu oleskelu muualla kuin sijaisperheessä kestää yli 4 viikkoa, maksetaan korvausta kuluihin, jotka ovat olemassa sijoitettavan poissa ollessakin (asumiskulut, käyttövarat jne.) kulukorvauksen vähimmäismäärän mukaisesti.

11 Erikseen korvattavat kulut

11.1 Terveysthuolto

Kulukorvaukseen sisältyvät tavanomaiset, esimerkiksi infektiosairauksiin liittyvät apteekissa ilman lääkärin määräystä myytävät käsikauppalääkkeet sekä tilapäiseen sairastamiseen liittyvät reseptilääkekulut, terveyskeskusmaksut, poliklinikkamaksut ja lääkärinpalkkiot.

Erikseen korvataan pitkäaikaissairauksiin liittyvät terveyskeskusmaksut, poliklinikkamaksut, säännöllisesti lapsen käytössä olevat (pitkäaikaissairaus) lääkärin määräämät reseptilääkkeet, rokotukset (esim. A- ja B-hepatiitti), kohtuulliset kustannukset silmälaseista, piilolinssit, hammashoito, sairaalahoito ja muut eittavanomaiseksi luokiteltavat terveydenhuoltomenot. Pääsääntöisesti suositellaan käytettäväksi julkista terveydenhuoltoa, mutta erityistapauksissa voidaan korvata lapsen hoidosta aiheutuneet yksityislääkäripalkkiot maksettuja kuitteja vastaan. Peruuttamatta jääneistä ajoista aiheutuneita kuluja ei korvata.

Myös Kelan vammaistuen perusteena olevan sairauden aiheuttamat kulut korvataan siten kuin edellä on kuvattu.

Sovitut terapiasta aiheutuneet kulut ja siihen liittyvät matkakulut korvataan sijaisperheelle siltä osin kuin Kela tai yksityinen sairauskuluvakuutus ei niitä huomioi. Mahdolliset matkakulut korvataan verohallinnon määrittelemän kilometrikorvauksen mukaisesti.

Mikäli sijaisvanhempi jää pois ansiotyöstään sairaan, sijaishuollossa olevan lapsen hoitamiseksi eikä työnantaja maksa poissaolon ajalta palkkaa, sijaisvanhemman enintään kolmen vuorokauden ansionmenetys korvataan työnantajalta saadun todistuksen perusteella.

11.2 Tapaturman hoitokulut vakuutuksen perusteella

Pirkanmaan hyvinvointialue on vakuuttanut huostaanotetut ja sijoitetut lapset ja nuoret ryhmätapaturmavakuutuksella, joka on voimassa täysajan tapaturmavakuutuksena huostaanotettujen, kiireellisesti sijoitettujen sekä avohuollon tukitoimena sijoitettujen lasten osalta, kun lapsi on sijaisperheessä tai lastenkodissa sekä tukiperheissä käyvien lasten osalta, kun hyvinvointialue on järjestänyt sijoituksen ja lapset ovat hyvinvointialueen sosiaalitoimen asiakkaita.

Kun lapselle on sattunut tapaturma, perhehoitajan tulee olla yhteydessä omaan sosiaalityöntekijään Luotsissa. Sosiaalityöntekijä tekee vahinkoilmoituksen perhehoitajan antamien tietojen perusteella ja antaa vahinkotunnuksen perhehoitajalle tiedoksi. Sen jälkeen perhehoitaja pääsee toimittamaan lisäselvityksiä ja hakemaan kuluja vakuutuksesta.

11.3 Opiskelukulut

Lastensuojelulaki 55.1 §

Kun lapsi tai nuori on sijoitettu kodin ulkopuolelle sijoitusta avohuollon tukitoimena, sijaishuoltoa tai jälkihuoltoa koskevien säännösten mukaisesti, hyvinvointialueen on huolehdittava, että hänen opintojaan ja harrastuksiaan tuetaan tarvittaessa taloudellisesti.

Ensimmäinen tutkinto toisen asteen opinnoissa on useimmille nuorille maksuton. Perhehoitajan tulee tukea ja ohjata nuorta hakemaan itselleen kuuluvat opintotuudet, mm. koulumatkatuki. Opintoraha tai kuntoutusraha peritään hoidon korvaukseksi hyvinvointialueelle.

Jos toisen asteen opiskelijalla ei ole oikeutta maksuttomiin opintoihin, korvataan erikseen opiskelusta aiheutuvat suuret kustannukset kuten oppikirjat, erityisvaatetus, muut välttämättömät erityisvälineet, matkakulut (Kelan koulumatkatuen ylittävältä osalta) ym. opiskelusta aiheutuvat ylimääräiset menot. Tietokoneen hankinta korvataan silloin, kun toisella asteella opiskeleva sijoitettu lapsi tai nuori tarvitsee sitä opinnoissaan eikä sitä kustanneta opinnoista.

11.4 Harrastuskulujen korvaaminen

Perhehoitolaki 17.4 §

Edellä 2–4 momentissa tarkoitettujen kustannusten lisäksi voidaan korvata perhehoidossa olevan lomanvietosta johtuvat ja erityisten harrastusten tai harrastusvälineiden aiheuttamat ja muut jatkuvaluontoiset tai kertakaikkiset erityiset kustannukset.

Lastensuojelulaki 55.1 §

Kun lapsi tai nuori on sijoitettu kodin ulkopuolelle sijoitusta avohuollon tukitoimena, sijaishuoltoa tai jälkihuoltoa koskevien säännösten mukaisesti, hyvinvointialueen on huolehdittava, että hänen opintojaan ja harrastuksiaan tuetaan tarvittaessa taloudellisesti.

Kulukorvaus kattaa tavanomaisista harrastuksista ja harrastusvälineistä aiheutuvia kuluja ohjeellisesti noin 55 euroa kuukaudessa (esimerkiksi pääsymaksut, kerhot ja kausiurheiluvälineet).

Erityisillä perusteilla poikkeuksellisen kallista harrastusta voidaan tukea lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän harkinnan mukaan.

Erityisiä perusteita voivat olla

- 1) harrastuksen terapeuttinen merkitys,
- 2) lapsen poikkeuksellinen kiinnostus tiettyä harrastusta kohtaan,
- 3) pitkäjänteisen harrastuksen tukeminen tai
- 4) lapsen erityinen menestyminen tietyssä harrastuksessa.

11.5 Lapsen lomavietosta aiheutuvat kustannukset

Lapsen lomatuki on kulukorvausta, jonka tarkoituksena on kattaa lapsen osuutta perheen lomailussa. Lomatukea maksetaan pitkäaikaisille sijaisperheille vuosittain kesäkuun palkkion yhteydessä palkkiotaulukon mukaisesti. Mikäli lapsen erityishoitoisuuden vuoksi lapsen lomailusta aiheutuneet kulut ylittävät pitkäaikaiselle sijaisperheelle määritellyn lomatuen, voidaan lomatukea maksaa erityisellä harkinnalla maksettujen kuittien perusteella enintään etu-perheille määritely summa.

11.6 Korvaus oman auton käytöstä

Päivystävälle perhehoitajalle korvataan lapsen kuljettamisesta aiheutuneet km-kulut matkakorvauslaskelman perusteella. Korvattavia matkoja ovat sijoitetun

lapsen lääkäri- ja neuvolakäynnit, terapia- ja konsultaatiokäynnit, vanhempien ja muun lähiverkoston tapaamiset, neuvottelut, harrastuksiin, kouluun ja päiväkotiin kuljettaminen sekä perhehoitajan työhajauskäynnit. Matkat korvataan verohallinnon vuosittain vahvistaman kilometrikorvauksen mukaan (pois lukien lisämatkustajat). Matkakorvausta tulee hakea kuukausittain palkkiolaskelman yhteydessä.

Muille perhehoitajille korvataan oman auton käytöstä verohallituksen päätöksen mukaisesti vuosittain vahvistettu vapaaksi katsottava kilometrikorvaus ilman korotuksia matkoilta, jotka liittyvät lapsen ja hänen läheistensä välisiin, asiakassuunnitelman mukaisiin tapaamisiin, lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämiseen liittyviin neuvotteluihin, Perhehoito Luotsin järjestämiin työhajauksiin tai jatkokoulutuksiin.

11.7 Muut erityiset kulut

- Lapsen matkakulut vanhempien tai muiden lapselle läheisten henkilöiden luo korvataan asiakassuunnitelman mukaisesti.
- Lapsen päivähoidosta tai iltapäiväkerhosta ei aiheudu sijaisperheelle kustannuksia, jos molemmat vanhemmat käyvät töissä tai päivähoito on osa lapsen kuntoutusta.
- Lapsen passikulut korvataan perhehoitajalle. Perhehoitaja voi tehdä hakemuksen sijoitetun lapsen passista passiviranomaiselle. Hakemukseen liitetään lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän lupa passin myöntämiseksi.
- Muut erityiset kulut korvataan sosiaalityöntekijän harkinnan mukaan.

12 Maksujärjestelmä

Pirkanmaan hyvinvointialue käyttää palkkioiden ja kulukorvausten maksussa sähköistä Oima-maksujärjestelmää. Järjestelmässä perhehoitajat, lomittajat, tukiperheet ja tukihenkilöt näkevät omat voimassa olevat sopimuksensa ja niihin liittyvät maksutiedot.

Pitkäaikaiset sijaisperheet laskuttavat Oiman kautta erikseen korvattavat kulut ja kilometrikorvaukset ja ilmoittavat vapaiden käytöstä tai hakevat vapaat rahana.

Päivystävät sijaisperheet laskuttavat Oiman kautta päivystys- ja hoitopalkkiot ja kulukorvaukset sekä erikseen korvattavat kulut ja kilometrikorvaukset sekä ilmoittavat vapaan käytöstä.

Perhehoidon lomittajat, tukiperheet ja tukihenkilöt laskuttavat palkkiot, kulukorvaukset ja mahdolliset kilometrikorvaukset Oiman kautta.

Oima-järjestelmän käyttöohjeet löytyvät [Luotsin materiaalipankista](#). Luotsin toimistosihteerit neuvovat perhehoitajia tarvittaessa Oiman käytössä.

12.1 Erikseen korvattavien kulujen hakeminen

Perhehoitaja hakee toimeksiantosopimuksen perusteella erikseen korvattavat kulut Perhehoito Luotsista Oima-järjestelmän kautta. Perhehoitaja maksaa kulut ensin itse ja hakee korvausta Luotsista tositteiden mukaan jälkikäteen.

Perhehoitajia pyydetään hakemaan toteutuneet kulut ajantasaisesti sillä hoitajaksolla, jolla kulut ovat syntyneet. Lopullisesti perhehoitajasopimuksesta johtuvat velat vanhentuvat viiden vuoden kuluessa sitä seuranneen vuoden alusta, jona maksuvelvollisuuden peruste on syntynyt (Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 21 §). Tätä vanhempia kuluja ei korvata.

13 Perhehoitajan tukeminen hoito- ja kasvatustyössä

Perhehoitolaki 15 §

Perhehoidon järjestämisestä vastaava hyvinvointialue vastaa toimeksiantosopimukseen kirjattavalla tavalla perhehoitajalle annettavasta tarvittavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä perhehoitajaksi aikovalle henkilölle annettavasta ennakkovalmennuksesta. Perhehoidon aikana tarvittavan tuen järjestämiseksi perhehoitajalle on nimettävä jokaista hoidettavaa varten vastuutyöntekijä.

Perhehoitajalle on järjestettävä riittävä mahdollisuus saada tukea ja tavata vastuutyöntekijää.

Perhehoitajalla on oikeus saada tukea tehtävässään. Tärkein tukimuoto on lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tuki ja ohjaus sijoituksen kuluessa. Perhehoitajan vastuutyöntekijä on lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä, ellei toimeksiantosopimuksella ole muuta sovittu. Päivystävän perhehoitajan vastuutyöntekijä on Luotsin sosiaalityöntekijä. Jokaisella sijaisperheellä on Luotsissa oma sosiaalityöntekijä, joka huolehtii toimeksiantosopimusasioista ja tässä luvussa kuvatuista tukitoimista.

Tässä luvussa on esitelty keskeisimmät sijaisperheiden tukimuodot, jotka ovat tarjolla Pirkanmaan hyvinvointialueen sijaisperheille. Näiden lisäksi perhehoitajalle voidaan tarjota yksilöllisiä tukitoimia sosiaalityöntekijän harkinnan perusteella.

13.1 Työnohjaus

Luotsi järjestää *ryhmätyönohjausta*, joka on tarkoitettu kaikille toiminnassa mukana oleville perhehoitajille. Pitkäaikaisille ja päivystäville sijaisperheille on omat ryhmät. Osa ryhmistä on suunnattu sukulais- ja läheissijaisvanhemmille.

Työnohjausryhmässä käydään keskustelua sijaisvanhemmuudessa ja sijaisperheessä esiin tulevista tilanteista ja tuntemuksista, joihin voi ryhmän tuella ja toisten sijaisvanhempien kokemuksista kuulemalla saada uusia näkökulmia ja prosessoida niiden kautta omaa sijaisvanhemmuuttaan.

Työnohjausryhmään kuuluu noin 4–8 perhehoitajaa, jotka kokoontuvat kerran kuukaudessa koulutetun työnohjaajan johdolla. Ole yhteydessä Luotsiin saadaksesi tietoa työnohjausryhmien vapaista paikoista ja ilmoittautuaksesi mukaan!

Yksilötyönohjausta tarjotaan erityistilanteissa, esimerkiksi lapsen hoitoon tai koko sijaisperheen tilanteeseen liittyvässä kriisissä. Kaivatessasi yksilötyönohjausta ole yhteydessä Luotsiin tai lapsen asioista vastaavaan sosiaalityöntekijään!

13.2 Mentorointi

Perhehoidon mentorointi on kokeneen, mentorointikoulutuksen saaneen sijaisvanhemman antamaa asiantuntija-apua aloittelevalle tai haasteellisessa tilanteessa olevalle sijaisvanhemmalle. Mentorointi voi olla valmentamista, tukemista, ohjaamista ja henkistä työsuojelua. Se edistää osaamista, pätevyyden tunnetta, itsearvostusta ja sijaisvanhemman identiteetin vahvistumista.

13.3 Koulutukset

Luotsi järjestää sijaisvanhemmille vuosittain jatkokoulutusta, jolla syvennetään osaamista perhehoidon kysymyksistä. Koulutuksista tiedotetaan Luotsin internet-sivuilla ja uutiskirjeellä sekä sosiaalisen median kanavissa.

13.4 Ensimmäisen vuoden tuki

Pitkäaikaisen sijoituksen ensimmäisen vuoden aikana toteutetaan säännölliset kotikäynnit lapsen asioista vastaavan ja Luotsissa sijaisperhettä tuntevan sosiaalityöntekijän yhteistyönä. Ensimmäisen vuoden tuen tarkoituksena on varmistaa sijoituksen hyvä käynnistyminen ja lapsen kiinnittyminen perheeseen sekä vahvistaa sijaisvanhempien ja sosiaalityöntekijän välistä yhteistyötä. Käynneillä syvennetään ennakovalmennuksen teemoja ja tuetaan sijaisvanhempia uuden roolinsa omaksumisessa sekä käsitellään sijoituksen ajan-kohtaiset käytännön asiat, esimerkiksi tapaamisjärjestelyjen vakiinnuttaminen.

13.5 SYVÄ-valmennus

Sijaisperheiden syventävä valmennus on suunnattu vähintään vuoden ajan pitkäaikaisena sijaisperheenä toimineille perheille ja sopii myös kokeneille, pitkään toiminnassa mukana olleille perhehoitajille. Valmennus on ryhmämuotoinen ja siinä syvennetään ennakovalmennuksen teemoja: lapsen näkökulmaa ja terapeutista kasvatustapaa, yhteistyökysymyksiä, nuorisoiikäisten perhehoitoon liittyviä asioita sekä sijaisvanhempien parisuhteen tai yksin perhehoitajana toimimisen kysymyksiä. Syventävä valmennus vahvistaa sijaisvanhempien osaamista ja jaksamista vertaistuen avulla.

13.6 Päivystysperheiden jatkokoulutus

Päivystysperheiden jatkokoulutus on suunnattu uusille päivystysperheille ja siihen osallistutaan, kun perhe on toiminut päivystysperheenä jonkin aikaa ja saanut jo hieman kokemusta päivystysperheen tehtävästä. Jatkokoulutus vahvistaa perheen taitoa kohdata lapsi kriisissä.

13.7 Perhehoidon ohjaus

Pitkäaikaisen perhehoidon ohjaus on sijaisvanhempien tukemista kasvatus- ja sijoitettujen lasten ja nuorten tukemista. Ohjaus on kuuntelua, keskustelua ja neuvontaa ja sitä toteutetaan kotikäynneillä, muilla tapaamisilla ja puhelinkeskusteluin. Ohjaaja tapaa sijaisvanhempia ja lasta yhdessä ja erikseen.

Ohjaaja työskentelee yhdessä sosiaalityöntekijän kanssa ja itsenäisenä toimijana. Perhehoidon ohjaus sisältää myös lapsen ja syntymävanhempien sekä verkostojen kanssa tehtävän työn, esimerkiksi tukemista yhteydenpitoasioissa ja mahdollisen kotiutusprosessin toteuttamista.

Päivystysperheiden ohjaustyö tukee päivystävää sijaisperhettä ja lapsen sijoitusta koko päivystystoiminnan ajan. Ohjaustyön työntekijät tukevat sijoitusprosessin aikana lasta ja hänen perhettään yhdessä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa. Ohjaustyöstä pidetään tiiviisti yhteyttä päivystävään sijaisperheeseen, seurataan lapsen vointia ja arvioidaan tuen tarvetta.

13.8 Perhehoidon lomitus

Perhehoitolaki 14 § Sijaishoito perhehoitajan vapaan ja muun poissaolon aikana

Hyvinvointialue voi järjestää perhehoitajan vapaan tai muun tilapäisen poissaolon ajaksi tarvittavan sijaishoidon tekemällä 6 §:ssä säädetyt edellytykset täyttävän henkilön kanssa toimeksiantosopimuksen, jolla tämä sitoutuu huolehtimaan sijaishoidosta perhehoitajan tai hoidettavan kotona. Sijaishoito voidaan järjestää edellä tarkoitetulla tavalla,

Pirkanmaan hyvinvointialue

jos perhehoitaja suostuu siihen ja järjestely arvioidaan hoidettavan edun mukaiseksi.

Sijaishoitajan kanssa tehtävässä toimeksiantosopimuksessa sovitaan:

- 1) sijaishoitajalle maksettavan hoitopalkkion määrästä ja suorittamisesta;
- 2) tarvittaessa sijaishoitajalle aiheutuvien kustannusten korvaamisesta;
- 3) toimeksiantosopimuksen voimassaolosta;
- 4) tarvittaessa muista sijaishoitoa koskevista seikoista.

Sijaishoitaja ei ole työsuhteessa sopimuksen tehneeseen hyvinvointialueeseen. Sijaishoitajalle järjestettävään koulutukseen ja tukeen sovelletaan 15 §:ää ja hänen sosiaaliturvaansa 20 §:ää.

Perhehoitajan vapaa oikeuden toteutuminen voidaan tarvittaessa turvata järjestämällä perhehoitajalle lomittaja. Perhehoito Luotsi järjestää lomittajille koulutusta kerran vuodessa, jos koulutukseen tulijoita on tarpeeksi. Koulutus kestää yhden päivän ja siinä käsitellään lastensuojelun ja perhehoidon perusteita, lomittajan roolia ja kasvatuskysymyksiä.

Tuleva lomittaja saa koulutukseen osallistumisesta todistuksen. Ennen toimeksiantosopimuksen solmimista pyydetään lisäksi lomittajaa koskeva kotikunnan lausunto, poliisirekisteriote ja rikosrekisteriote. Lomittajalle maksettavat korvaukset on eritelty palkkiotaulukossa.

Sijaisperheet voivat valita omasta verkostostaan lomittajan lyhytaikaiseen tai vuorokausilomitukseseen. Mikäli perhehoitajan omasta verkostosta löytyvää lomittajaa ei ole tarjolla, Perhehoito Luotsissa on käytössä pitkäaikaisten ja päivystysperheiden käyttöön suunnattuja tilapäisiä lomittajia. Tilapäinen lomitus on tarkoitettu tilanteisiin, joissa perheellä on sijoitetusta lapsesta johtuvia menoja, esimerkiksi työnohjaus, neuvottelu tai koulutus tai sitä toivotaan perhehoitajan jaksamisen tueksi. Lomitus voi tapahtua sijaisperheessä tai lomittajan luona.

Pitkäaikaisten sijaisperheiden tilapäisen lomituksen koordinoi Perhehoito Luotsin sosiaalityöntekijä, jonka kanssa voi keskustella tarkemmin lomituksen tarpeesta ja jolta saa lomittajan yhteystiedot.

Päivystysperheiden tilapäinen lomitus ohjautuu Perhehoito Luotsin Ohjaustyön kautta.

14 Perhehoidon valvonta

Perhehoitolaki 22 § Ohjaus ja valvonta

Hoidettavan sijoittaneen hyvinvointialueen tehtävänä on valvoa, että sijoitus perhehoitoon toteutuu tämän lain mukaisesti ja hoidettava saa sijoituksen aikana ne tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet, jotka järjestetään sen hyvinvointialueen toimesta, johon henkilö on sijoitettu. Sekä sijoittajakunnan että sijoituskunnan sosiaalihuollosta vastaava toimielin voi tarkastaa perhehoitopaikan tässä laissa tarkoitetun toiminnan sekä toiminnan järjestämisessä käytettävät toimintayksiköt ja toimitilat silloin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävät tilat voidaan tarkastaa ainoastaan, jos tarkastaminen on välttämätöntä asiakkaan aseman ja asianmukaisten palvelujen turvaamiseksi.

Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta. Tarkastaja on päästettävä kaikkiin perhehoitopaikan tiloihin. Tarkastuksesta on pidettävä pöytäkirjaa. Tarkastajalla on oikeus ottaa valokuvia tarkastuksen aikana.

Jos perhekoti tai siinä annettu hoito ja kasvatus todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, hyvinvointialueen on pyrittävä ohjauksen avulla saamaan aikaan korjaus asiassa. Jollei korjausta ole asetetussa määräajassa tapahtunut, hyvinvointialueen on tällöin huolehdittava, että hoidettavan hoito järjestetään hänen etunsa ja tarpeidensa mukaisella tavalla. Tarvittaessa hoidettavat siirretään heidän tarpeitaan vastaavaan muuhun hoitopaikkaan.

14.1 Ennakollinen valvonta

Ennakollinen valvonta tarkoittaa sijaisperheen valmennusvaiheessa tapahtuvaa arviointia. Valmennuksen aikana pyritään varmistumaan siitä, että perheellä on lastensuojelun perhehoidossa tarvittava osaaminen ja valmiudet. Valmennuksen

aikana tarkistetaan sijaisperhekandidaatin kodin olosuhteet lapsen turvallisuuden ja viihtyvyyden kannalta. Sijaisvanhempien soveltuvuuden varmistamiseksi tarkistetaan mahdolliset sosiaalihuollon asiakkuudet ja lääkärinlausunto terveydentilasta.

Valmennuksessa arvioidaan valmennettavien kykyä hoitaa ja kasvattaa lasta turvallisella tavalla ja tehdä perhehoitajan tehtävään kuuluvaa yhteistyötä sekä sitoutua perhehoitajan tehtävään. Arviointi tapahtuu valmennettavan kanssa keskustellen, häntä valmennusryhmässä havainnoiden ja valmennettavan tekemien kirjallisten tehtävien kautta. Valmennuksen päätteeksi laaditaan kirjallinen loppuarviointi. Perhehoitajaa koskeva rikosrekisteriote tarkistetaan ennen toimeksiantosopimuksen tekemistä ja samalla on mahdollista tarkistaa poliisiasiaain tietojärjestelmän tiedot.

Vastaavaa ennakkollista valvontaa tehdään myös ennen uuden lapsen sijoittamista toimivaan sijaisperheeseen.

14.2 Sijoituksen aikainen suunnitelmallinen valvonta

Valvonta sisältyy lähes kaikkeen vuorovaikutukseen sijaisperheen kanssa ja kytkeytyy tiiviisti sijaisperheelle tarjottavaan ohjaukseen ja tukeen. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä valvoo sijoituksen toteutumista mm. kotikäynneillä sijaisperheeseen. Päivystävien sijaisperheiden osalta Luotsin ohjaustyö kantaa päävastuun valvonnasta. Tuessa ja valvonnassa pyritään huomioimaan koko perhehoitoperheen tilanne. Ilmeneviin tai orastaviin pulmiin tartutaan välittömästi ja sijaisperhettä ohjataan muuttamaan toimintaansa. Tarvittaessa sijaisperhettä autetaan toteuttamaan tarvittavat toiminnan muutokset tarjoamalla tukitoimia, esimerkiksi työnohjausta tai perhehoidon ohjausta.

14.3 Reaktiivinen valvonta

Reaktiivinen eli epäkohtaan puuttuva valvonta käynnistyy havainnosta tai ilmoituksesta, joka voi olla lähtöisin työntekijältä, lapsen läheiseltä, lapselta itseltään, muulta viranomaiselta tai muulta taholta. Reaktiiviseen valvontaan osallistuvat lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä ja Luotsin sosiaalityöntekijä ja tarvittaessa Luotsin johtava sosiaalityöntekijä.

Valvonnassa pyritään selvittämään epäkohtaan johtaneet seikat ja korjaamaan epäkohta. Valvonnan menetelmänä ovat kotikäynnit ja keskustelut sijaisperheen kanssa ja muut tarvittavat tai mahdolliset toimenpiteet. Sijaisperheen kanssa tehdään suunnitelma epäkohdan korjaamisesta ja siinä tarvittavista tukitoimista. Tavoitteena on sijaisperhetoiminnan jatkuminen. Jos kyseessä on epäkohta, joka ei ole korjattavissa kohtuullisessa ajassa tai kohtuullisin toimenpitein, voidaan sijoitus purkaa välittömästi tai irtisanomisen kautta. Kaltoinkohtelu epäilyistä tehdään tutkintapyyntö poliisille.

Valvonta-asiasta tehdään kirjaukset sijaisperheen tietoihin Luotsissa ja tarvittavat kirjaukset sijoitetun lapsen tai nuoren asiakastietoihin.

15 Sijoituksen päätyminen

Sijoituksen päättyessä perhehoidon työntekijä käy perhehoitajan kanssa loppukeskustelun, jossa käsitellään päättyneen sijoituksen kulku ja tehdään suunnitelma jatkosta. Jatkosuunnitelma voi olla esimerkiksi uusi sijoitus perheeseen tai toimiminen tukiperheenä tai perhehoidon lomittajana. Halutessaan perhehoitaja saa todistuksen perhehoitajana toimimisesta.

16 Perhehoidon lainsäädäntötausta

Perhehoidon toteutuksessa noudatetaan mm. seuraavia säädöksiä niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen:

Perhehoitolaki (263/2015)

Lastensuojelulaki (417/2007)

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983)

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992)

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002)

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (741/2023)

Työtapaturma- ja ammattitautilaki (495/2015)

17 Voimaantulo ja soveltaminen

Tämä perhehoidon toimintaohje tulee voimaan 1.1.2024 alkaen sosiaali- ja terveysjohtajan päätöksen perusteella.

Tässä ohjeistuksessa mainittuihin summiin voidaan tehdä tarvittavat indeksikotukset ilman eri päätöstä. Teknislouhteisia korjauksia voidaan tehdä ilman eri päätöstä.

Teknislouhteinen päivitys tehty 12.3.2026.

Seuraa meitä somessa.